

[14?find=1&text=%C4%B3%EB%EE%E2%E0+%F0%E5%EF%F3%F2%E0%F6%B3%FF#w11.](#)

3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12. 07. 2001 р. № 2664-III. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14.](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14)

4. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного суду від 27.02. 2009. № 1. *Вісник Верховного Суду України* від 03.2009. № 3, стор. 7.

5. Родіонов О.В. Визначення економічної сутності ділової репутації підприємства АПК. Культура народів Причорномор'я. 2009. Вип. 171. С. 158-160.

6. Податковий кодекс Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112.

7. Михальчишин Н.Л. Ділова репутація підприємств як засіб забезпечення прибутковості на товарних ринках. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку.* 2015. № 835. С. 76-81. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2015_835_13.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2015_835_13)

8. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18.](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18)

9. Реєстр осіб, які вчинили корупційні порушення: нове, що треба врахувати. 15 лютого 2019. URL: [https://e-tender.ua/news/reestr-osib-yaki-vchynili-korupcijni-porushennya-nove-shcho-235.](https://e-tender.ua/news/reestr-osib-yaki-vchynili-korupcijni-porushennya-nove-shcho-235)

Пашковська Марина Віталіївна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Федоровська Наталія Володимирівна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції ННІ № 3 Національної академії внутрішніх справ

ОЦІНЮВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ МВС УКРАЇНИ

На сьогоднішній день здійснюється низка заходів у сфері запобігання та протидії корупції. Серед основних напрямів запобігання є виявлення (ідентифікація) корупційних ризиків, які можуть виникнути в діяльності державних службовців. З метою забезпечення єдиного підходу з оцінки корупційних ризиків, в органах влади, що виникають при реалізації ними своїх повноважень, Національним агентством з

питань запобігання корупції затверджено Методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади [1].

Упродовж 2015-2019 років Міністерством здійснено ряд реформаційних заходів, спрямованих на зниження рівня корупції в системі МВС, у тому числі інституційного змісту. Створено Національний поліцію, до якої за результатами прозорого конкурсу набрано новий склад працівників, орієнтованих на нетерпимість до проявів корупції. Затверджено нову структуру апарату МВС, у складі якої утворено Управління запобігання корупції та проведення люстрації як уповноважений підрозділ МВС з питань запобігання та виявлення корупції.

Діяльність в системі МВС щодо запобігання корупції продовжується зосередившись на сферах де підвищено ризик корупційних проявів.

Як свідчать статистичні дані Звіту про стан протидії корупції (форма № 1-КОР), намітилася тенденція до збільшення кількості осіб органів внутрішніх справ, притягнутих до адміністративної відповідальності (штраф) за пов'язані з корупцією правопорушення. Зокрема, у 2014 році - 51 особа, у 2015 році - 45, у 2016 році - 15, у 2017 році - 48, у 2018 році - 256. Водночас, порівняно з 2015 роком, зменшилася кількість осіб органів внутрішніх справ, які вчинили кримінальні корупційні правопорушення. Так, у 2015 році кількість таких осіб становила 203, у 2016 році - 268, у 2017 році - 246, у 2018 році - 201. У минулому році 141 особою вчинено кримінальні корупційні правопорушення за статтею 368 Кримінального кодексу України (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди), що складає 70 % від загальної кількості вчинених таких правопорушень (у 2017 році - 166 осіб або 67 %) [2].

З метою утворення ефективної системи запобігання і протидії корупції та подальшого впровадження механізмів прозорості, доброчесності, зниження корупційних ризиків у системі МВС та підвищення рівня довіри громадян до діяльності правоохоронних органів щорічно розробляється Антикоруційна програма МВС.

При її формуванні враховуються результати проведеного аналізу корупційних ризиків у сфері діяльності МВС, який свідчить, що із 95 заходів (1 захід знятий з виконання на підставі рішення комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми МВС від 23.10.2018), які заінтересовані підрозділи, органи/формування чи установи МВС повинні були виконати у 2018 році, виконано 93 заходи, або 98 % (у 2017 було виконано 91 %), у стадії виконання знаходиться 2, або 2 % проти 9 % у 2017 році [2].

Постійно діючим консультативно-дорадчим органом МВС є комісія з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми МВС України, завданням якої є:

- 1) проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності МВС;
- 2) розроблення за результатами проведеної оцінки пропозицій щодо усунення виявлених корупційних ризиків у діяльності МВС.

3) підготовка пропозицій до проекту річної антикорупційної програми МВС;

4) координація та моніторинг виконання річної антикорупційної програми МВС;

5) надання консультацій та пропозицій з питань запобігання корупції, розгляд інформації про підозри в корупції [3].

До її складу входить 36 осіб, зокрема, представники 25 структурних підрозділів апарату МВС та Головного сервісного центру МВС (міжрегіональний територіальний орган з надання сервісних послуг МВС), а також представники міжнародних та громадських організацій Штайдл Петер та Шапка Богдан Володимирович (представники Консультативної місії Європейського Союзу в Україні), Федорко Юлія Леонідівна (представник Благодійного фонду «Стрічка Надії», член Громадської ради при МВС). Головою комісії визначено державного секретаря МВС (Тахтаї О.В.). До проведення оцінки корупційних ризиків також залучалися як експерти представники Державного науково-дослідного інституту МВС та Національної академії внутрішніх справ, які надавали необхідну інформацію для проведення оцінки корупційних ризиків [4].

Під **корупційним ризиком** слід розуміти ймовірність того, що відбудеться подія корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом влади визначених цілей та завдань.

В свою чергу, **оцінка корупційних ризиків** є процесом визначення, аналізу та безпосередньої оцінки корупційного ризику [5].

Виявлення чинників корупційних ризиків у нормативно-правових актах і організаційно-управлінській діяльності МВС здійснено шляхом дослідження (аналізу) зовнішнього та внутрішнього середовища МВС. Зокрема, проведено анонімне анкетування працівників апарату МВС і територіальних органів з надання сервісних послуг МВС та онлайн - опитування (через офіційний веб-сайт МВС) представників громадськості, які взаємодіяли (взаємодіють) із МВС. Проведено також анонімне анкетування учасників круглих столів у трьох регіонах (міста Харків, Дніпро, Львів) із залученням представників державних органів, організацій системи МВС із 9 областей та учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (м. Київ). Респондентам пропонувалося 10 питань, які стосувалися, зокрема, визначення основних причин корупційних проявів у діяльності МВС, фактів корупційних проявів під час надання адміністративних послуг, освітніх та медичних послуг тощо. Крім того, використано результати соціологічного опитування працівників органів системи МВС, що проводилося протягом вересня 2018 року на виконання доручення Міністра внутрішніх справ України від 20 березня 2018 року № 3682/01/10-2018 «Про проведення опитування працівників органів системи МВС». Загальна кількість охоплених анкетуванням та опитуванням респондентів становить близько 23 тисяч осіб.

За результатами анкетування Комісією визначено перелік функцій (процесів) МВС, які потребують аналізу та безпосередньої оцінки корупційних ризиків:

серед загальних - управління фінансами. Так, наочним прикладом ідентифікованого корупційного ризику у цій сфері є наявність можливості необґрунтованого внесення змін до розпису та кошторису.

Чинниками корупційного ризику є те, що при затвердженні обсягів фінансування розпорядників нижчого рівня здійснення впливу на забезпеченість установ фінансовими ресурсами в бюджетному періоді (дефіцит чи надлишкове фінансування).

Можливі наслідки: диспропорція фінансування підрозділів, які належать до сфери управління МВС, неефективне використання коштів;

серед спеціалізованих - надання медичних послуг; надання освітніх послуг; ліцензійна та дозвільна діяльність; надання адміністративних послуг (сервісні послуги МВС).

Наочним прикладом ідентифікованого корупційного ризику у сфері надання медичних послуг є наявність у працівника закладу охорони здоров'я, що належать до сфери управління МВС, можливості задовольнити свій приватний інтерес при призначенні та виділенні безкоштовних ліків.

Чинниками, що впливають на корупційний ризик є: відсутність практики інформування осіб, які обслуговуються в закладах охорони здоров'я МВС та мають право на забезпечення безкоштовними ліками, щодо наявності безкоштовних ліків та порядку їх отримання.

Можливі наслідки: отримання безкоштовних ліків особами, які відповідно до законодавства не мають на це право; вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією; втрата репутації серед осіб, які звертаються за наданням медичних послуг до закладів охорони здоров'я МВС.

Прикладом ідентифікованого корупційного ризику у сфері надання освітніх послуг є можливий вплив на результати складання заліків (іспитів).

Чинники, що впливають на корупційних ризик є недоброчесність працівників науково-педагогічного складу.

Можливі наслідки: фінансові втрати наявні але незначні; вчинення порушення передбачає адміністративну відповідальність; втрата репутації МВС серед громадян [6].

Оцінка корупційних ризиків здійснюється за критеріями ймовірності виникнення ідентифікованих корупційних ризиків (низький, середній або високий рівень) та наслідків корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Оцінка ймовірності виникнення корупційного ризику визначається відповідно до частоти випадків вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, з урахуванням часових меж, а саме:

напевно або майже напевно - корупційне правопорушення чи правопорушення, пов'язане з корупцією, може бути скоєно у

короткостроковій перспективі - найближчі кілька місяців (до одного року) - та може бути повторено;

рідко - корупційне правопорушення чи правопорушення, пов'язане з корупцією, було вчинено тільки один раз протягом останніх трьох років та існує ймовірність, що його буде вчинено протягом трьох років;

ніколи - корупційне правопорушення чи правопорушення, пов'язане з корупцією, не було скоєно і вірогідність його вчинення майже неможлива [1].

На нашу думку, зниження рівня корупції в системі МВС можливо за умов системного підходу та об'єднання зусиль керівництва МВС України, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС та громадських організацій.

Без сумніву, зменшити вплив корупційних ризиків на діяльність органів і установ МВС України можливо шляхом створення ефективних механізмів запобігання корупції, конфлікту інтересів, разом з дієвим контролем за дотриманням працівниками органів МВС України принципів доброчесності.

Серед основних критеріїв виконання заходів Антикорупційних програм слід віднести: мінімізацію ідентифікованого корупційного ризику у зв'язку з виданням нормативно-правового акта, прийняттям організаційно-розпорядчого документа, проведенням заходів навчального та методичного характеру з метою мінімізації ідентифікованого корупційного ризику, що підтверджено даними статистичної звітності, судовою, іншою правозастосовною практикою.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади: ріш. НАЗК від 2 груд. 2016 р. № 126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16>.

2. Антикорупційна програма Міністерства внутрішніх справ України на 2019 рік: затверд. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 22 лют. 2019 р. № 121. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Mmisterstvo-vnutrishmh-sprav-Ukraymy-04.03.2019.pdf>.

3. Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Міністерства внутрішніх справ України: затвердж. наказом МВС від 04 січня 2017 р. № 1 (у редакції наказу МВС від 13 черв. 2018 р. № 502). URL: [https://mvs.gov.ua/upload/file/sklad_kom_s_z_oc_nki_korupc_ynih_rizik_v_ta_mon_tormgu_vikonannya_antikompc_ym_pshgrami_m_n_sterstva_vnshr_shn_h_sprav_ukra_ni_\(1\)^](https://mvs.gov.ua/upload/file/sklad_kom_s_z_oc_nki_korupc_ynih_rizik_v_ta_mon_tormgu_vikonannya_antikompc_ym_pshgrami_m_n_sterstva_vnshr_shn_h_sprav_ukra_ni_(1)^)

4. Звіт за результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності Міністерства внутрішніх справ України від 22 лют. 2019 року (додаток 1 до Антикорупційної програми МВС на 2019 рік). URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Ministerstvo-vnutrishnih-sprav-Ukrayiny-04.03.2019.pdf>.

5. Про затвердження Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади: ріш. НАЗК від 2 груд. 2016 р. № 126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16>.

6. Опис ідентифікованих корупційних ризиків у діяльності МВС, чинники корупційних ризиків та можливі наслідки корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення (Додаток І до Звіту за результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності МВС від 22.02.2019 р.). URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Mimsterstvo-vnutrishmh-sprav-Ukraymy-04.03.2019.pdf>.

Петрина Володимир Нестерович, доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ Й МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРАХ

Очевидно, що ефективною державною антикорупційною політикою можна назвати лише ту державну політику, яка направлена не тільки на боротьбу з проявами корупції, а, в першу чергу, направлена на запобігання корупції, тобто на усунення умов виникнення корупції. Складовою такої державної антикорупційної політики, безумовно, має бути відповідна правова політика держави.

Як відомо, українська правова система відноситься до романо-германської сім'ї правових систем. Кваліфікуючою ознакою романо-германської правової системи є те, що джерелом права там є нормативно-правові акти. Таким чином, ефективною державна правова антикорупційна політика України може вважатися тоді, коли її нормативно-правові акти будуть містити такі правові норми, які унеможливають чи принаймні зводять до мінімуму можливості осіб, уповноважених на виконання функцій держави, використовувати надані їм службові повноваження з метою одержання неправомірної вигоди.

У правовій державі суспільні відносини мають регулюватися державою за допомогою правових актів. Таке державне регулювання суспільних відносин називається правовим. В залежності від того, які акти слугують засобами регулювання суспільних відносин, правове регулювання поділяється на нормативне регулювання, яке здійснюється за допомогою нормативно-правових актів, та індивідуальне регулювання, яке здійснюється за допомогою актів застосування норм права (які ще називаються індивідуальними актами).

Таким чином, якщо Україна позиціонує себе як правову державу з романо-германською правовою системою, то за визначенням правове регулювання в Україні має бути державним, а державне регулювання - правовим.